

r u s e a n a

SPLENDORI
ASIATICHE

u
e
r
e

CORRECTBooks

ANA RUSE

SPLENDORI ASIATICHE

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-644-1

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului, sub orice formă; este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Digitizare realizată de Merlin IT Consulting Ltd. London, U.K.

Cuprins

TUNISIA, PREZENT ÎNFLORITOR.....	1
CARTAGINA DE IERI, TUNISUL DE ASTĂZI.....	3
CONSERVAREA UNEI LUMI MAGICE	9
O ALTĂ ZI ÎNCĂRCATĂ DE SATISFAȚII TURISTICE	14
MAHDIA DESCOPERITĂ PE ÎNDELETE	17
UN SCURT PERIPLU TURCESC	22
ZBOR SPRE ANTALYA.....	22
POPASURI ÎN VECHEA LICIA	24
SURPRIZE PLĂCUTE ÎN DRUMUL SPRE KUŞADASI.....	30
CINCI MILENII DE CIVILIZAȚIE LA EFES.....	33
SPRE PAMUKKALE, O MAGICĂ LUME ÎN CALCAR.....	36
ÎNTOARCEREA LA ANTALYA	38
DESCOPERIND FRUMUSEȚEA ANTALYEI.....	43
INDIA, FASCINAȚIE, MISTER, REALITATE	48
UN DRUM LUNG ȘI OBOSITOR.....	48
DELHI, PREZENT ȘI TRECUT.....	54
SHAHJAHANABAD, UN VIS ÎN ROȘU	55
SPRE ÎNCEPUTURILE ISTORIEI CAPITALEI	58
CONVORBIRI ÎN FAPT DE SEARĂ	60
MATHURA, ȚARA LUI KRISHNA	62
AGRA, CAPITALĂ IMPERIALĂ.....	67
TAJ MAHAL, UN VIS ÎN MARMURĂ	72
COLINDÂND PRIN FORTUL AGRA	76
ALTE NESTEMATE ÎN JURUL AGREI.....	79
FATEHPUR SIKRI, ÎN TREACĂT	81
JAIPUR, AL TREILEA ORAȘ AL TRIUNGHIULUI DE AUR.....	83
O ZI DE NEUITAT ÎN FORTUL AMBER ȘI JAIPUR.....	84
ÎNTOARCEREA LA DELHI	90

NEPAL, O PROVOCARE PLINĂ DE SURPRIZE	94
POKHARA, RAIUL DIN POALA MUNȚILOR	96
KATHMANDU, ORAȘUL-MUZEU ÎN AER LIBER.....	105
SURÂSUL ȘI LACRIMA TIBETULUI PRIMELE IMPRESII.....	112
TAINELE SANCTUARELOR BUDISTE	120
ISTORIE PĂSTRATĂ CU GRIJĂ.....	127
PLIMBARE PRIN GRĂDINA NORBULINGKA	130
CRONICI SACRE LA POTALA.....	133
JOKHANG, CEL MAI VECHI TEMPLU TIBETAN	138
LACUL SFÂNT YAMDROK.....	140
ÎNTOARCEREA SPRE CASE	145

TUNISIA, PREZENT ÎNFLORITOR

Când constăți că ești cu un picior în genunea depresiei sau chiar ai pătruns în hățișurile ei, trebuie să ceri ajutor, mai întâi de la prieteni, apoi, de la Dumnezeu, sau invers, după puterea credinței. Prietenii m-au sprijinit, la fel și rudele. Cel mai greu îmi este de de sărbători. Paștele trecut îl făcusem la copii, Crăciunul, la munte. Mă întrebam ce voi face în noaptea următoarei Învierii a acestui an? Altă noapte sfântă, singură. Cum să plec fără el spre casa Domnului, când mereu am mers împreună? Poate tot Domul, m-a îndemnat să caut o cale de plecare undeva, departe, să încerc să uit de singurătate. Deși sunt conștientă că Ea, Singurătatea, mă poate ajunge oriunde, dar parcă mă atinge mai puțin dureros cu aripile sale imperceptibile dar atât de dureroase la atingere, încărcate de tristețe. Am întâlnit într-o zi, o veche prietenă care nu-mi cunoscuse durerea. A povesti, înseamnă a te descătușa. Poate, pentru alții, pentru mine, înseamnă a retrăi trecutul recent, plin de lacrimi. Și totuși, i-am povestit. Am adus vorba și de o excursia în care ne cunoscusem mai bine apoi despre ideea efectuării alteia. Ea a rămas încântată. Am hotărât o zi în care să mergem la o agenție. Oferta cu un sejur în Tunisia, ni s-a părut atractivă. Cuprindea și perioada Pascală, exact cum doream.

Încep să mă documentez puțin despre Tunisia, la fel am rugat-o și pe prietena mea Flori G., o persoană având câțiva ani mai puțin decât mine, volubilă, atinsă ca și mine „microbul” plimbării. Dacă nu vom avea vizibilitate din avion, ne vom împărtăși informațiile adunate.

Sfârșit de martie. Sosește ziua plecării de pe Aeroportul Aurel Vlaicu, din București. La orele 14 și 20, se decolează spre Tunis. Am loc la hublou și pentru mai mult de o jumătate de oră, norii îmi permit să văd derulându-se sub aripile avionului, capitala cu mulțimea de clădiri și străzi, printre care șerpuiesc râurile, frumoase de sus, câmpiile cu petecele abia înverzite, alternând cu cele arate proaspăt, sate risipite de-a lungul șoselelor ce par fire cenușii, deșirate dintr-un ghem de un zmeu, Dunărea ca un șarpe uriaș alergându-și apele spre întâlnirea cu marea. Deasupra Italiei, vizibilitatea începe să se reducă, până când norii pun stăpânire pe spațiul prin care trecem. Păcat! Mi-aș fi dorit să văd de sus câteva dintre orașele italiene pe care le voi revedea în august. Nici Marea Mediterană nu se lasă privită. Norii groși ca o hlamidă imensă de zăpadă, alb-strălucitoare, parcă ne invită să-i testăm moliciunea, reliefurile rotunjite ca niște bulgări imenși, dar chemarea este înșelătoare. Prefer să stăm de vorbă, să depănăm informațiile adunate despre Tunisia.

— Ia să vedem cât de harnice am fost, lansez eu începerea dialogului. Am aflat că este un popor ospitalier care știe să-și primească musafirii și să le ofere o vacanță de vis. Poate acest fapt a dus la dezvoltare explozivă a turismului, în ultimele două decenii. Este un stat așezat în nordul Africii, de forma unei săbii, cu hotarele scăldate de apele calde ale Mediteranei, citesc eu din carnețel. Are o suprafață de 163610 km p., înnobilită de coamele Munților Atlas, dar nedepășind 1500 m, înălțime. Spre sud, relieful se transformă într-o stepă săracă în vegetație, cu lacuri sărate, rămășițe ale mării de

odinioară. Nisipurile Saharei îi ocupă partea sudică.

— Uităndu-mă la așezarea geografică, putem să constat fără să citesc undeva, că are o climă mediteraneană, continuă Flori, cu veri calde și ierni moderate ca temperatură și ca precipitații. Spre sud, ariditatea și temperatura cresc, conducând la un climat impropriu activității agricole.

— În raport cu clima, vegetația din nord este bogată în păduri, se face agricultură, iar în sud, stepa oferă doar ierburi sărace. Deșertul este populat de smocuri de vegetație xerofilă, găsită cu pricepere de cămilele care îl colindă. Populația trece de 10 milioane de locuitori, trăind mai mult în orașe, cca.66%.

— Apropo de orașe. Vom vizita capitala, Tunis, dar vom cunoaște și altele cum ar fi: Sfax, Sousse, Gabes. Abia aștept să văd cum arată locuitorii despre care credeam că sunt foarte negri, cum am văzut în filme. Sunt arabii, berberii cu ten măsliniu, dar cu ochi albaștri, și desigur, europenii. Majoritatea populației este de religie musulmană.

— Totdeauna când aud de Tunisia, gândul îmi zboară la vechea Cartagină fondată de fenicieni în 814 î. Hr., devenind rivala Siracuzei și a Romei imperiale. Romanii au cucerit Cartagina în 146 î. Hr., vandalii au distrus-o în mare parte, în secolul V, bizantinii, un secol mai târziu, iar arabii, în secolul VII, au venit să rămână mai mult, islamizând-o, așa cum spuneai și tu.

— O istorie zbuciumată, asemănătoare tuturor țărilor bogate despre care aflau conducătorii armatelor puternice, punându-și în gând să le cucerească. Și reușeau adesea, pentru multă vreme sau doar pentru perioade scurte, așa cum știm că a fost imperiul macedonean extins sub paloșul tânărului, iscusitului și curajosului Alexandru cel Mare. În 1574, Imperiul otoman întins în toată Europa, o transformă în provincie a sa. Din 1881, începe protectoratul francez. Toți cuceritorii și-au pus amprenta pe caracterul unui popor care s-a individualizat apoi, prin resurse proprii.

— Tunisia cred că a avut de câștigat de pe urma francezilor, dar poporul tot și-a dorit independența cucerită cu greutate, la 20 martie, 1956. Habib Bourghuiba e numit șef de guvern. La 25 iulie, 1957, se abolește monarhia și se proclamă republică. Bourghuiba devine primul președinte, până în 1987, când este înlăturat de Zine El-Abidine Ben Ali.

— Deci, Tunisia e o republică prezidențială. Activitatea legislativă este coordonată de președinte și de Adunarea națională., iar cea executivă de un cabinet numit de președinte. Activează în politica tunisiană, mai multe partide politice și asta este bine, ca să se evite un regim dictatorial. Ce-ai aflat despre economie?

— În mare parte, ea se bazează pe agricultura practică în nord, că în sud, e stepă sau deșert. Vom vedea lanuri de grâu, orez, curmali, citrice, viță de vie, legume, măslini (locul I în Africa și IV, pe glob, la producția de măslină). Vom întâlni și iarba alfa, o plantă specifică, întrebuințată la împletirea coșurilor și în hrana animalelor. Jasminul cu florile sale albe, puternic parfumate, este altă plantă aromată, folosită în industria cosmetică. Cred mulți știam despre hena de culoare roșie, dar

puțini au aflat că este un arbust din ale cărui frunze, uscate și măcinate, se extrage renumita vopsea.

— Cu hena, miresele își vopsesc palmele și tălpile, în desene complicate, ca să le poarte noroc.

— Dar și alte femei cu alte ocazii din viața lor. Industria petrochimică, textilă, mineritul atrag o parte din forța de muncă din mediul rural. În zona Metalaoui, se extrag zăcăminte de fosfați, exportate ca atare sau prelucrate, prin marele port Sfax. Din deșert, se valorifică gaze naturale și țiței. Tunisia mai dispune de zăcăminte de cupru, zinc, fier.

— Și cireașa de tort, cum se zice mai nou, o reprezintă turismul cu un mare avânt în ultimii ani. Țara oferă prin climat, prin așezarea geografică la malul mării, dar și prin stațiuni montane, excelente posibilități pentru atragerea turiștilor. La acestea, se adaugă rețeaua hotelieră mereu mărită și modernizată. Cine pomenea de excursii în Tunisia în urmă cu un deceniu? Acum, poți auzi mereu că cineva dintre cunoștințele tale a fost în Tunisia și s-a simțit excelent. Ne vom convinge dacă este doar reclamă sau chiar merită să-și petreacă concediul acolo.

— Nici nu știu când au trecut cele două ore. De aceea este bine să pleci la drum cu cineva cunoscut.

Făcusem cunoștință în aeroport pe profesoara Mihaela M., din Tr. Severin și aflasem noutăți despre orașul copilăriei și adolescenței mele. O reîntâlnim în aeroportul din Tunis. Pe ceilalți turiști aveam să-i cunoaștem doar în excursiile viitoare. Suntem puțin dezorientate pentru că trebuie să ne descurcăm singure, cu formalitățile de vamă și grăniceri, la preluarea bagajelor. Ne punem întrebarea firească: Unde este ghidul? Probabil că ne așteaptă abia după ce trecem de toate formalitățile. Am avut dreptate. Ana-Maria, ghida de Tunisia, ne ia în primire. În Tunis este cald, 25 de grade, palmierii ne salută, tremurându-și ușor frunzele uriașe sub pale ușoare de briză. Aveam să aflăm că autocarul va străbate un șir de stațiuni, lăsând în fiecare, grupuri de turiști. Rămânem în autocar numai noi două, Flori și eu, fiind găzduite la hotelul Thapsus., din stațiunea Mahdia. Trăgeam speranță că poate vor mai fi și alți români în hotel, dar n-am găsit niciun compatriot.. Se înserase bine, când sosim la hotelul de 4 stele, aflat la marginea noii stațiuni.

CARTAGINA DE IERI, TUNISUL DE ASTĂZI

Ana-Maria ne propusese o excursie în Tunis. Nu puteam să nu ne înscriem, deși prețul este mai mare decât cel aflat în țară. Pentru că stațiunea este așezată mult la sud de capitală, plecăm la orele 5, colectând turiștii aflați în stațiunile situate la nord de Mahdia. După ce ne vede pe toți în autocar, ghida ne vorbește despre istoria tumultuoasă a Tunisiei.

— Istoria antică a Tunisiei este considerabilă, bogată în războaie, năvăliri, distrugerii, dar și perioade de maximă înflorire economică și culturală. De la sfârșitul secolului XII, în. Hr., începe

expansiunea feniciană în Occident. Ajungând în Tunisia de astăzi, feniceneii fondează Utica în anul 1001 și Cartagina, în 814. Ei vor forma un puternic imperiu punic care stăpânea teritoriul pe coasta nordică și vestică a Africii, precum și în Spania. Din dorința de a cuceri mai multe cetăți, s-au încins războaiele care au făcut mari distrugerii. Cartaginezii înființaseră multe orașe țărmul mării. Ei își extind teritoriile și doresc să aibă supremația și în Sicilia, iscându-se astfel cunoscutele războaie punice, primul, între anii 264-241, având ca general pe curajosul Amilcar Barca, care a negociat cu Roma la finele războiului. Romanii și-au constituit o flotă mare, după modelul fenician, pregătindu-se de un nou război. Amilcar părăsește Cartagina în 237 pune bazele orașului Akra din Spania. Zece ani mai târziu, fiul său, Hasdrubal, fondează o nouă Cartagină, o a doua capitală, dar în Spania. Este asasinat, dar eroismul și dorința de noi cuceriri continuă prin fiul său, Hanibal. În fruntea unei oști de 92000 de ostași pornește către Roma, în 219. Avea să se opună legiunile conduse de Scipion Africanul. Primii doi ani de campanie, Hanibal a fost biruitor. Bătălia de la Canne este renumită în antichitate. Hanibal stăpânește sudul Italiei în 211, de unde hărțuiește Roma. În acest timp, instituțiile statului, comerțul, literatura, arta sunt dintre cele mai avansate ca structură și funcționalitate. Cele 22 de litere ale alfabetului fenician sunt împrumutate și completate de greci, apoi de etrusci și de romani. Decăderea imperiului punic permite romanilor să-și lărgescă pretențiile, trimițând chiar un ultimatum cartaginezilor, în anul 149, să se retragă la peste 10 km de țărm. Cato cel Bătrân susținuse în Senatul Romei, distrugerea Cartaginei care avea cca.500000 de locuitori, cu edificii somptuoase, unele chiar cu 6 nivele. Capitala a fost incendiată timp de 17 zile. Au rămas numai 5000 de oameni, unii s-au refugiat la Byrsa, alții au fost vânduți ca sclavi. Convins de importanța ei strategică, după un veac, Cezar a reconstruit Cartagina. Stăpânirea romană se extinde în interior, dar și spre Algeria și Mauritania, Marocul de astăzi, aducând cu sine un înalt grad de civilizație, de prosperitate. Romanii erau profesioniști în construirea apeductelor, cisternelor pentru acumularea apei, a canalelor de irigații, barajelor, teatrelor și amfiteatrelor. În agricultură și în extragerea mineralelor, în meșteșugul ceramicii sau textil, obțineau rezultate excelente. Comerțul era dinamic și benefic. În mari orașe, se construiau terme, amfiteatre, săli de sport și de cultură, biblioteci, sanctuare dedicate lui Baal-Hammon-Saturn, marele Dumnezeu african. În secolul I, au fost înființate colonii romane locuite în general de veteranii de război. Împăratul Dioclețian (284-305) a creat 6 provincii pe teritoriul Tunisiei de azi, pentru o mai bună administrare. În secolul IV, romanii erau stăpânii tuturor țărilor din jurul Mediteranei, dar și ai Insulei Britanice și a unei părți din Asia Mică. Vom admira artefacte descoperite în cetățile punice și romane, în muzeul din Tunis.

— Cum era păstrată puterea colonială în noile provincii romane? întreabă cineva.

— Această sarcină revenea Legiunii III-a Augusta, compusă din 5500 de legionari și 7000 de auxiliari. Limita sahariană era apărată de ziduri fortificate. În timp de pace, mercenarii erau folosiți și la construirea drumurilor, porturilor, fortificațiilor.

— Despre religie ce ne puteți spune?

— Nobilimea făcea sacrificii pentru Isis, Osiris, Mithra, obiceiuri aduse din Imperiu Roman, luate la rându-le din Egipt, dar masele rămâneau credincioase lui Baal-Hammon-Saturn. Se făceau sacrificii umane, apoi de animale: oi sau porumbei. După 215, au apărut primii creștini în Cartagina, suferind drastice represiuni în vremea lui Septimiu Sever și Dioclețian. Printre cei persecutați a fost și sfântul Cyprian, martirizat în 257. Sfântul Augustin, profesor în Cartagina, Roma, Milano și preot din 391, sub influența mamei sale, Monica și a sf. Ambrozie din Milano. A fost inițiatorul mănăstirilor din Africa. Lucrările sale, „Confesiuni” și „Cetatea lui Dumnezeu” sunt și astăzi cărți de învățătură pentru ortodoxie. Despre artă, vom vorbi la muzeu. Vom ajunge curând în Tunis, dar înainte de a vă povesti despre Cartagina, merită să aflați câte ceva despre Utica, cel mai vechi oraș fenician, occidental. A fost fondat în anul 1101 î. Hr., cu rol însemnat în comerțul naval al cetății Tyr. A fost cucerit de Agathocle în 308, fiind prima capitală a provinciei romane. Numeroase și elegante sunt edificiile romane păstrate de straturile de pământ până la descoperirea lor de către arheologi. Declinul său a început odată cu apariția Cartaginei (Carthage-Quart Hadasht) în 814 î. Hr., devenindu-i permanentă rivală. Cartagina era un fel de fiică Tyrului. Legenda spune că a fost întemeiată de Elishat-Elyssa, fiica regelui din Tyr, deposedată de dreptul său la moștenirea tronului, de către fratele ei Pygmalion care îl omorâse pe Acherbas, soțul ei. A plecat pe furiș din țară, luând cu ea, 100 de oșteni credincioși. Din Cipru, a cumpărat fete pentru a crea un nou popor. Cerând permisiunea de a se stabili pe pământurile stăpânite de un împărat barbar, acesta le-a oferit teren cât este pielea unui bivol. Înțeleapta prințesă a tăiat fâșii din pielea unui bivol, și a înconjurat un teren vast, pe care a fondat Cartagina. Mai târziu, apar și locuințele din Byrsa. Din păcate, vechea Cartagină nu poate fi văzută decât foarte puțin pentru că orașul a fost permanent locuit și cartagenezii, apoi tinisienii și-au construit casele, demolându-le pe cele vechi, sau pe temelia lor, re folosind materialele de construcție. Doar ce a a fost greu de demolat, cum era amfiteatrul, a rămas să macine numai timpul. Cetatea era înconjurată de zeci de km de ziduri triple, fortificate, de palisade și șanțuri cu apă. În turnurile înalte de 60 m, vegheau santinele gata să dea alarma dacă zăreau atacatorii. O armată cu 20000 soldați, cu 4000 de cavaleriști, cu 300 de elefanți a putut să reziste atacurilor prelungite ale lui Scipion Africanul. Ruinele rămase ar putea povesti multe pagini sângeroase din istoria cetății. Poate despre sacrificarea soției și copiilor lui Hasdrubal, despre incendierea și masacrarea populației la comanda romanilor. Despre interminabilele războaie contra grecilor, romanilor. Dar și despre viața civilizată din colonia romană sau bizantină. Așezarea sa într-un golf a favorizat dezvoltarea navigației și a unei flote militare cu vocație de cuceritoare, având în secolul II, între 170 și 220 nave de război. Și pe lacul Tunis, era amenajat un port, legat de mare printr-un canal. Acum traversăm lacul pe un pod construit în 2009. În localitatea La Goulette, s-a născut Claudia Cardinale care luând premiul la un concurs de frumusețe, a devenit faimoasa actriță de cinema. Avem la dispoziție câteva ore să facem cunoștință cu orașul de astăzi, modern, civilizată.

Vom urca și pe colină să vedem ce s-a putut descoperi din cetatea veche.

După ce aflăm locul și ora de întâlnire, ne risipim pe străzile marelui oraș. Un punct de reper este un turn de metal aflat la capătul unui bulevard cu cele două sensuri de circulație despărțite de un spațiu cu flori, pomi și alee de promenadă. Clădirile cu mai multe etaje se înșiruie cumiți pe marginea străzilor. Numeroase sunt magazinele foarte elegante, cu mai multe nivele. Rar, se poate vedea câte o femeie care să poarte vâl pe față. Locuitorii deloc grăbiți par a se plimba, dar fiecare are țelul său. Ne oprim să facem fotografii unei catedrale catolice cu o fațadă impunătoare și turlele sfredelind cerul senin. Fusesem avertizați să nu fotografiem polițiști și sunt destui pe străzi. Ne abatem prin bazar, apoi prin cartierul comercial unde negustorii ne poftesc să gustăm, să testăm fructe, bunătăți care mai de care mai atractive. Și mărfurileNealimentare sunt variate. Toate firmele sunt inscripționate în arabă și franceză. Copacii care străjuiesc unele străzi, au coroanele unite, tunse paralelipipedic, încât formează o imensă arhitravă verde deasupra trotoarelor. Ne întâlnim cu ghida să mergem în cartierul Sidi Bousaid, care se traduce tatăl lui Bousaid. Remarcabil este faptul că majoritatea caselor sunt vopsite în alb, cu ferestre albastre, dând un aer de curățenie și prosperitate. Urcăm un deal, trecem printr-un parc.

— Pofțiți flori de jasmin! ne invită să cumpărăm câțiva copilași.

Nu cumpărăm, dar le mirosim și parfumul lor este divin, la fel ca al florilor de portocali care strălucesc alb printre verdele frunzelor și portocaliul câtorva fructe. Luăm câteva căzute pe pământ. Mirosul este mai mult decât ademenitor. Niște cactuși mai au fructe și un coleg se încumetă să ia unul. Este plin de țepi vizibili și invizibili, dar foarte periculoși. Mulți cactuși se găsesc și pe râpa ce mărginește strada în pantă. Fructele lor au rămas neculese. E periculos să ajungi la ele.

— Parcul arheologic de pe colina Byrsa, ne spune ghida, este înscris în patrimoniul UNESCO. Era un cartier octogonal, delită în secolul I, al Cartaginei Auguste. Era rezervat funcționarilor. Avea o suprafață de 75 m p. Vechea și înfloritoarea cetate ne arată astăzi numai fundațiile unor impozante clădiri, dar cu puțină imaginație ne-o putem închipui în anii săi de glorie, în vremea feneciană sau romană. Inscripțiile vă dau numele edificiilor. Puteți admira golful. Mai aproape de mare, cu 5 secole înaintea acestui cartier, se mai construise unul mai fastuos, cu edificii având chiar două nivele, dar părăsit din varii motive. Cartagina, supă distrugerea sa de ambițiosul Scipion în 146 î. Hr., a renăscut prin grija înmăraților Romei, Cezar, Augustus, Hadrian, Antoniu. Spre secolul IV, avea 3 forumuri, 12 basilici, bibliotecă, un amfiteatru cu 40000 de locuri, un circ cu 70000 de spectatori, un teatru cu 10000 și un odeon de 3000. Vă imaginați câtă populație exista și câte distracții i se ofereau. Apa în oraș, era adusă prin apeducte de la imensele cisterne care o colectau la Malga și Bordj. Cartagina lui Augustus era situată pe un platou cu dimensiunile de 336m/323 m. Era un centru politic, religios, administrativ și geografic. Un forum avea 13000 m p., iar altul cu 1000 m p. mai puțin. A existat și un forum maritim amenajat pe o insulă în golf. Avea forma circulară, înconjurat de galerii și în interior,

erau două temple. Mai existau în cetate, o biserică și o bibliotecă.

Pășim cu emoție în cetatea romană. Coloane impunătoare, cu capiteli corintice, minuțios elaborate, resturi de ziduri sau de arhitrave, de frontoane, de ancadrame de ferestre ne dau o idee despre somptuoasele clădiri. Statui fără cap, sarcofage sunt alte indicii ale înaltei civilizații romane, cu mai bine de două milenii în urmă. Trecem pe lângă ceea ce au fost școala, basilica, latrinele publice. Coborâm spre țarm, unde se află renumitele terme ale lui Antoniu.

— Să vă citesc ce scrie despre aceste terme, spun eu partenerelor de excursie, Flori, Mihaela și Monica. Au fost începute de Hadrian și finalizate de Antoniu (145-162). Sala numită frigidarium avea dimensiunile de 47m/22m. Era urmată de caldarium și de piscinele ale căror plafoane erau sprijinite de 8 coloane înalte de 20,60 m. Era centrul complexului, mândria constructorilor. Piscinele cu apă fierbinte, caldă și rece, erau flancate de două săli de gimnastică. Un cuptor încălzea cazanele cu apă care apoi era trimisă în bazine. Beneficarii treceau, pe rând, prin acele încăperi pentru ca organismul să se acomodeze cu temperatura mare a apei, apoi revenea la normal, în sălile de gimnastică, de masaj, de relaxare. Acum să trecem și noi prin acele încăperi și să ne imaginăm că trăim în epoca romană, că suntem invitate de împărat să ne fortificăm, să ne răcorim.

Ne plimbăm printre solide ziduri care străjuiau piscinele, admirăm măreția singurei coloane rămasă în picioare care sprijinea plafonul piscinei, ne uităm la cuptorul în care nu se mai vede urmă de cenușă, ne imaginăm sălile de relaxare și discuțiile dintre oaspeți, potolite sau aprinse, în funcție de subiectele abordate. Printre fundații și porțiuni de ziduri aflate în picioare, cresc cu nonșalanță câțiva măslini, trandafiri și leandri. Florile lor par să însuflețească anticele terme. Ne așteptam la mai mult, dar am aflat cauza puținelor ruine cartageneze.

— V-am simțit dezamăgirea, ne spune Ana-Maria, dar poate veți fi mulțumiți vizitând muzeul în care sunt păstrate importante artefacte descoperite în timpul campaniilor arheologice. Dealul Byrsa are numai 69 m, dar se pare că ați obosit urcând. Se spune că la 1237, în Byrsa, regele Franței, Ludovic cel Sfânt, ar fi murit de ciumă. Catedrala care omagia numele său este acum numai sală pentru expoziții. Puteți admira portul cu mulțimea de iahturi. Să intrăm în curtea muzeului de istorie, apoi în interior. Este structurat cronologic: perioada punică, romană, paleocreștină, bizantină și arabă, ultima începând cu secolul VII. Veți admira un superb mozaic de pe pavimentul basilicii pleocreștine Sfântului Cyprian. Localnicii îi ridicaseră o biserică de mari dimensiuni: 36,65 m/80,35 m. Se pot vedea fundațiile și șirurile de coloane care susțineau plafonul.

Curtea este plină de vestigii arheologice, ziduri, stele funerare, locuri de incinerare. O imensă necropolă descoperită în mică parte. Fundațiile unor clădiri romane ne arată disponerea încăperilor, sistemul de canalizare și cisterna pentru apă. Fiecare clădire aparținând claselor superioare beneficia de canalizare și apă. Pe lângă locuințe, cetatea avea și numeroase magazine.

Pătrundem în muzeu. Chiar în prima sală, ne surprind mozaicurile montate pe pereți, care în

secolul V î. Hr. împodobeau pavimentul unei case luxoase. Mă opresc la cel care reprezintă o tânără dansând într-o grădină cu trandafiri. Faldurile rochiei, mișcările trupului sunt atât de bine realizate, parcă ne-am afla în fața unei picturi. Un alt mozaic înfățișează o frumoasă doamnă din Cartagina, care a trăit în secolul V î. Hr. Și pe podeaua sălii este un mozaic în care motivele florale par atât de naturale. Ne oprim în fața vitrinelor cu obiecte din ceramică, amulete, vase de diferite forme, unele reprezentând animale, statuete de mici dimensiuni, opaițe cu ulei pentru iluminatul locuințelor, măști funerare menite să protejeze decedatul. Un vas pentru parfum are sculptat un cap al lui Baal-Hammon. Unele figurine egiptene îi reprezintă pe Osiris, Isis, Horus, Anubis. Sarcofagele din calcar sau marmură trimit privitorul la epoca realizării lor, prin specificul detaliilor din frizele pereților albi. Multe sunt stelele votive pentru temple, una are simbolul zeiței Tanis. Stelele funerare au sculptate figurile defuncțiilor. Ne minunăm de obiectele din aur descoperite în morminte. Sunt inele, brățări, coliere, cercei, dar și mici amulete tot din aur cu capete în formă de lei, berbeci sau alte animale. Sunt și obiecte confecționate din fildeș. Un popor războinic nu putea să nu lase și arme, așa că vitrinele prezintă importante colecții. Obiectele expuse sunt datate. Nu ne obosim să reținem secolele, toate sunt foarte vechi și valoroase. În sala destinată sculpturilor, reținem câteva statui reprezentând zei și zeițe romane, realizate din marmură albă. Timpul ne este măsurat, așa că părăsim muzeul, cu regretul că n-am stat suficient, colegii să admire, iar eu să-mi și notez ceea ce consideram mai interesant. Pe drumul de întoarcere, ghida ne vorbește despre localitățile prin care trecem.

— De-a lungul țărmului mediteranean, sunt numeroase stațiuni, unele pe vatra unor așezări punice, romane sau bizantine. La 60 km de Tunis, în pensinsula Cap Bon, într-o zonă fertilă, se află Nabeul, un oraș cu 70000 de locuitori. Orașul întâmpină turiștii cu un imens vas de lut, frumos decorat, ca simbol al tradiției în ceramică. Renumite sunt și dantelele, cusăturile, tapiseriile, parfumurile și vinurile. Hotelurile de pe țărm oferă condiții optime pentru musafiri. Hammamet este situat într-un golf al amintitei peninsule, la 70 km de capitală. Romanii îl numeau Puppūt. A trecut prin stăpânirea siciliană, turcă, spaniolă. În secolul XV, Sidi Bou Ali construiește o fortăreață, unde va avea și mausoleul său, și o medină. În 1920, George Sebastian atras de frumusețea locului, își ridică o casă devenită în 1959, centru cultural. După el, au venit și alții și orașul s-a dezvoltat. Plaja este largă, cu nisip fin. În zonele cu vegetație luxuriantă, au apărut hoteluri elegante. La 10 km de centrul istoric, s-a construit Yasmine Hammamet, prin care vom trece și noi, cu peste 40 de hoteluri de lux, reședințe de vacanță și vile în stil maur, înconjurate de palmieri și flori. Un port de iahturi, terenuri de golf, cazinoul și plaja de 3 km sunt alte atracții turistice. La 150 km de Tunis, se află Monastir, centru balnear, având un aeroport și un port comercial și turistic. Romanii îi spuneau Ruspina. În drumul nostru, vom vedea mănăstirea Ribat din secolul VIII și o mare moschee din sec. IX. Tunisienii cunosc orașul mai ales, pentru că este locul de naștere al președintelui Habib Bourghuiba, adesea vizitând mausoleul familiei sale, în stil tradițional, cu două minarete și o cupolă aurită la mijloc. Despre alte

localități, vom vorbi și le vom vedea în timpul excursiei noastre de două zile, în Sahara.

În timp ce ghida povestea, autocarul străbătea unele din aceste locuri. Toate orașele par a fi noi, unele chiar sunt noi, apărute ca urmare a tacticii guvernamentale de dezvoltare a turismului. Partea veche este reliefată prin patina istorică, cu străzi înguste, cu medine, cu mici dughene ce-și expun marfa pe tejghele aflate în fața ușilor sau vitrinelor proprii. Nu încetăm să admirăm luxoasele hoteluri din Yasmine Hammamet, dar și pe cele din alte stațiuni, înșirate ca niște mărgăritare de preț, pe țarm. Vedem marea fortăreață și mausoleul din Hammamet, cu o imensă explanadă pavată cu mozaic. Seara târziu, ajungem în Mahdia. Luăm cina, tot cu bufet suedez, la parterul hotelului Thapsus, denumire dată de o veche așezare romană aflată nu departe de noua stațiune apărută dintr-o localitate veche, strălucitoare odinioară, fiind pentru un timp, în secolul XIII, chiar și capitala țării. În zilele următoare, vom străbate nu numai plaja, ci și localitatea, să-i aflăm frumusețile și tainele.

CONSERVAREA UNEI LUMI MAGICI

Cunoscusem o mică parte din Deșertul Sahara, în excursiile mele în Egipt. Străbătusem șoseua sahariană care leagă Alexandria de Cairo, vizitasem Valea Regilor, privisem de pe Nil și vizitasem orașele egiptene acoperite odinioară de nisipul Saharei și decopertate de arheologi. Știam ce este un deșert, dar nu făcusem cunoștință cu locuitorii ei. Plecăm dimineața la orele 7, cu un microbuz și ne îndreptăm spre El Jem, unde vor veni și alți turiști din celelalte stațiuni, continuându-ne drumul împreună, cu un autocar. Livezi mari de măslini ne însoțesc pe marginea șoselei. Coborâm în El Jem. Traversăm o stradă plină cu magazinașe, cu tarabe și vânzători agasați și ne adunăm la poarta de intrare în marele amfiteatru roman. Ghida ne dă câteva informații:

— El Djem sau El Jem are începuturile în epoca punică. Romanii l-au numit Thydrus, dezvoltându-se prin poziția sa pe rute comerciale, în vremea lui Hadrian (117-138) Era al doilea centru al provinciei după Hadrumetum-Sousse, renumit pentru uleiul de măslini, având peste 30000 de locuitori. Amfiteatrul său se situa pe locul trei, în lumea romană. În anul 235, după moartea lui Sever Alexandre și proclamarea lui Maximim, presiunile fiscale asupra provinciei, au dus la iscarea unei revolte populare, extinsă și în Tunisia centrală. Perioadele năvălirii vandalilor și bizantinilor au contribuit la decăderea cetății aflată în vecinătatea triburilor berbere. În muzeul orașului, se păstrează artefacte romane, de mare valoare, printre care niște mozaicuri reprezentând lei și tigri atacându-și prăzile. Mozaicul cu păuni care împodobește o somptuoasă vilă romană, stă alături de alte mozaicuri cu teme luate din lumea zeilor.

După aceste sumare explicații, intrăm în amfiteatru. Este bine conservat și nu pot să nu-l compar cu cele deja vizitate în Italia, Croația, Turcia. Mihaela M. are un pliant și ne spune în timp ce

admirăm zidurile solide și cele trei rânduri de arcade ale etajelor:

— Este construit la finele secolului II și începutul secolului III. Avea o capacitate de 8000 de locuri. Are o formă ovală, cu o lungime de 149 m și o lățime de 124 m. Înălțimea atinge 36 m. Între arcade, se află coloane corintice, lipite de zid. Arena de 65 m e înconjurată de două galerii rezervate unor personalități. Amfiteatrul a servit și drept refugiu pentru populație în timpul asediului vandalilor, din 430 și al arabilor, din 647. Era folosit pentru spectacole, pentru luptele cu gladiatori sau cu animalele sălbatice. Iar în prezent, găzduiește concerte, spectacole, festivaluri. Ca și în alte amfiteatre, acustica este foarte bună, nefiind nevoie de microfoane. Magica lume a trecutului se păstrează și se valorifică. Oare câți români știu sau au vizitat amfiteatrul roman de la Sarmizegetusa Ulpia Traiana? Nu e pus în valoare. În el, pasc vitele sătenilor. A cui o fi vina? Nu vreau să mă întristez. Haideți să colindăm puțin prin gradene și prin arenă, să ne imaginăm cum era odinioară.

Micul nostru grup merge prin amfiteatru încercând să asculte pietrele cum povestesc despre anii de glorie, despre vremurile de grea cumpănă ale locuitorilor. Mă izolez puțin de grup și încerc să alunec pe unda timpului ireversibil în acele epoci de glorie. Mi se pare că din negura vremii, aud urale de satisfacție, aplauze la spectacolele oferite de împărat, dar și strigătele de groază ale luptătorilor cu animalele. Poate că erau și creștini oferiți sălbăticiunilor, drept hrană, în epoca persecuțiilor. Mă trezesc din visare și mă alătur grupului. Ieșim din amfiteatru. Pietrele sale încinse de soare creează o atmosferă din care vrem să evadăm. Cumpărăm vederi, facem fotografii. Soarele arde puternic și pălăriile devin indispensabile pentru protecția capului. Nu dăm atenție comercianților care ne îmbie cu obiecte de artizanat, dar și cu produse alimentare sau băutură. Plecăm.

Nu există autostradă, dar șoseaua este bună, nici nu este prea circulată. Ghida ne destăinuie existența unor îngrămădiri de bidoane pe marginea drumului.

— Sunt algerieni care aduc benzină și motorină, vânzând-o mai ieftin ca în Tunisia. Cu banii câștigați, ei se întorc acasă cu mărfuri cumpărate la un preț mai mic decât în țara lor. E un mic trafic comercial îngăduit de poliție. Veți vedea multe clădiri vopsite în roz, care expun oi aproape jupuite în fața dughenelor. Sunt satele cu măcelării. Doritorii vin din satele învecinate, să-și cumpere carnea necesară. Cine dorește poate mânca un grătar făcut pe loc de bucătari pricepuți.

Mergând mereu spre sud, notez câteva nume de localități prin care trecem: Bir Salah, Jebeniana, Sakeit. Despre Sfax aflasem deja că este un mare port. Multe localități au în componență cuvintele Bir, El, Sidi, Bou. Vedem coșurile uzinelor de prelucrarea a fosfaților. În larg, se zăresc două insule locuite în general de pescari. Unii se îndeletnicesc cu prinderea caracatișilor prin plasarea în apă a unor amfore. Caracatițele se ascund peste noapte sub amfore și pescarii le iau dimeneața, fără mare efort. Până la Skhina și apoi la Gabes, șoseaua urmează țărmul mării pe care o admirăm din când în când. Vedem livezi de rodii, de măslini înfloriți și de migdali care au deja mici fructe. Ghida ne anunță:

— Am trecut prin Gabes, renumit pentru culturile de curmali și de arbuști din care se obține hena. Nu mai este mult până ajungem la un inedit restaurant situat în Matmata. Veți fi oaspeți pentru câteva minute, ai troglodiților care-și au casele săpate în calcarul pantelilor sau în peșteri naturale. Veți vedea și niște sate abandonate deoarece au fost distruse de inundații produse de ploi torențiale. După 1960, berberii care locuiau în peșteri s-au mutat în Matmata Nouă. Au mai rămas totuși cca 200 de familii să viețuiască în peșterile dintre stânci, așa cum le vom vedea și noi. Unii fiind vizitați de turiști precum niște vii relicve ale istoriei, obțin și ceva profit. Au săpate la intrare două simboluri: un pește aducător de noroc și mâna Fatimei, fiica profetului Mohamed, pentru a-i proteja de ce este rău.

Nimic nou pentru mine, mai vizitasem asemenea case în Maroc și în Capadocia. Dar de data aceasta, oamenii sunt racordați la curent electric și la apă. Vizităm o locuință care are acareturi pentru animale, săpate tot în stâncă. Casa e formată din mai multe încăperi așezate în jurul unei curți interioare, una este dormitorul cu așternutul pe un pat puțin înalt, o cameră unde o gospodină tricotează și așteaptă obolul nostru, bucătăria cu sobă și numeroase vase. Toate încăperile săpate în rocă, dar sunt văruiete în interior, fiind curate că doar așteaptă mereu oaspeți, de parcă ar fi într-un muzeu ancestral, păstrat într-o capsulă a timpului. Așa viețuiau și cu milenii în urmă. În ele, este mai puțin cald decât afară. Apropierea de deșertul care ocupă partea sudică a Tunisiei, cam 1/3 din teritoriu, aduce o căldură sufocantă. O adolescentă, o bătrână și câțiva copilași se adună în jurul nostru. Se înfiripă ușor un dialog, toți cunoscând franceza. Copiii troglodiților merg la școală. Sub umbra rară a unui smochin, o femeie ne servește cu lipie caldă, din făină albă. La început, ne sfiim să rupem din ea, apoi, îndrăznim. E bună. Într-o grotă, o capră și doi iezi parcă ne dau binețe. Două pisici dormitează lângă ușă. Mulțumim pentru acceptarea vizitei, lăsând niște dinari pe o farfurie pusă intenționat la vedere, pe un zid. Foamea ne cam îndemna să ne grăbim. Restaurantul berber numit „La Troglodite” este cu adevărat deosebit. Pătrundem printr-un gang al unei clădiri obișnuite, într-o curte interioară din care se pot vedea intrările în malul stâncos, ușor netezit de cioplitori, de culoare gălbuie. Sunt ușile larg deschise ale unor săli de restaurant, săpate direct în calcar. O masă lungă ne primește pe toți. Este 4 aprilie, 2010, prima zi de Paști, parcă am fi dorit măcar un ou roșu, că doar știau că venim și că suntem ortodocși. Ne urăm totuși, unii altora cele bune. Ni se aduc bucatele în niște platouri uriașe, din lut. Suntem curioși să mâncăm couscous, un fel de grâu măcinat, fiert în aburi, cu sos condimentat, cu multe legume și carne. Nu prea ne place. De la mesele tunisiene, este nelipsită harisa, o pastă din ardei iute, usturoi și roșii. Cu adevărat iute! Alt fel de mâncare este numit brik, un portofel din aluat, umplut cu ou, brânză, carne sau pește, prăjit în ulei. Este foarte bun cel umplut cu brânză și cu carne.

Pornim iar la drum după ce facem poze în curtea restaurantului. Întâlnim oaze de curmali. Sunt pomi care rodesc la vârsta de 10 ani. Deși pot trăi 200 de ani, după 50 de ani, fructele nu mai au calitate prea bună.

Aflăm că un palmier are nevoie de 100 l apă zilnic. Se culeg în perioada septembrie-martie, depinzând de soi (sunt peste 20), de zonă. În zare, se văd spinările munților.

— Traversăm o parte din deșertul stâncos, ne anunță ghida. Mulți avem impresia că deșertul este format numai din nisip fin pe care-l plimbă vântul, construind dune. Mai există și deșertul pietros, alcătuit din pietre rotunjite de intemperii. Cămila cu o cocoasă este des întâlnită în deșert, fiind rezistentă la secetă și căldură. Poate trăi fără apă, timp de 40 de zile. Simte un izvor sau o fântână de la o depărtare de 5 km. Bea 150 l în 10 minute. Ea își reglează temperatura, schimbând-o între 32 și 40 de grade, pentru că noaptea este foarte frig. E puțin pretențioasă și se hrănește cu smocurile de alfa care cresc prin nisip. Nările sunt prevăzute cu peri care constituie un filtru pentru praful deșertului. Și picioarele au copitele îmbrăcate ca într-o păslă pentru a călca mai ușor pe nisipul afânat. Concursurile între masculi sunt ilegale, dar se practică încă. Ați văzut câteva corturi. Sunt instalate de orașenii care-și duc copiii în deșert în timpul liber, să vadă cum se trăia odinioară, să-i învețe supraviețuirea în acele condiții, apreciind mai mult viața facilă din oraș. Vorbeam de cămile și le puteți vedea în mici grupuri. Seara se întorc singure la casele stăpânilor.

Ne oprim chiar să fotografiem un grup de cămile, în care se distinge un mascul puternic, de culoare albă. Pe marginea șoselei, sunt un fel de diguri din nisip pe care sunt montate garduri împletite din frunze de palmier. Frunze sunt din belșug deoarece de trei ori pe an, trebuie tăiate frunzele din partea de jos a palmierilor. Ne apropiem de Douz. Casele sunt modeste, construite în stil maur, vopsite în alb,bej.

— În Douz, se află poarta de intrare în deșert, un simbol, mărginită de de două gazele sculptate în piatră. Apa izvoarelor termale din zonă are peste 60 de grade. În oază s-au plantat zeci de mii de curmali fiind irigați numai cu apa scoasă din izvoarele subterane. Și nu trebuie puțină! Vedeți minunile create prin truda oamenilor. În decembrie, are loc un festival, în care cursa cămilelor este importantă. Dacă tot am vorbit mult despre cămile, este timpul să facem o plimbare pe spinarea lor. Sper că nu sunteți temători.

În timp ce ghida vorbea, autocarul ajunge la marginea deșertului, unde se află o clădire de unde se cumpără biletele pentru plimbarea cu cămilele și se închiriază geabala de culoare albă, cu dungii verticale, albastre, haine arabe ca să ferească turistul de contactul direct cu blana cămilei, nu prea frumos mirositoare. Pe o tarabă, sunt grămezi de trandafiri de Sahara, acele formațiuni de calcar, de un bej translucid, de forma unor trandafiri, cu mai multe rânduri de petele, de diferite mărimi, flori singulare, sau unite unele de altele, în buchete greu de separat.

— Mergem călare pe cămile sau cu trăsurile? mă întreabă Flori.

— Faci cum crezi, dar eu am deja o experiență asemănătoare, plăcută desigur, n-aș vrea să nimeresc vreo cămilă năvălășă, așa că prefer trăsura. În plus, soarele este ucigător, trăsura are o prelată care ne poate proteja puțin de razele fierbinți.

— Sunt și cămile nărăvașe?

— Doar sunt animale și nu poți ști ce le trece prin cap. Ai auzit de dresori atacați de animalele crescute și dresate de ei, de când erau mici?

— Atunci, să mergem cu trăsura, hotărăște ea.

Traversăm holul clădirii amintite și ne trezim în fața unei imensități de nisip galben ce pare vălurit de numeroase dune. Câteva grupuri de turiști îmbrăcați în geabala, au terminat plimbarea. Fac fotografii. Încântarea li se citește pe chipuri. Alte cămile așteaptă răbdătoare. Colegii încalcă, unii sfioși, alții cu îndrăzneală. Sunt și câteva trăsuri. Ne urcăm în una. Vizitiul este un tânăr berber, frumos, cu ochi albaștri. Îl cheamă Ayoun. Locuiește cu familia, în Glissie, un sat învecinat cu deșertul. Lucrează pentru un patron care deține mai multe trăsuri. Pornesc și cămilele și trásurile pe un traseu cunoscut, traversând sau ocolind dune mai mari sau mai mici. Plimbarea este plăcută, mai ales, când caii merg în galop și când urcă sau coboară spectaculos pe coama vreunei dune.

— Ce sunt zidurie de chirpici aproape îngropate? întreb eu.

— Acolo, nu de mult, era un sat, dar deșertul a înaintat și le-a acoperit micile petece de pământ, apoi, casele. Cu agricultura și cu turismul cine are noroc ca mine, se ocupă locuitorii din oazele risipite în deșert. Nu mă laud, dar cunosc destul de bine câteva limbi, în așa fel încât să pot răspunde întrebărilor puse de turiștii pe care-i plimb.

Nu, nu se laudă, cu Flori, vorbește franceza și cu mine, italiana. Facem un scurt popas lângă niște palmieri, singurii supraviețuitori din oaza ce era odată în acel loc. Și ceilalți parteneri de excursie au descălecat și cămilele se odihnesc la umbra săracă a palmierilor. Privirile caută marginea deșertului, dar ea este undeva, foarte departe. O fata Morgana ne arată o pânză de apă care unduiește în depărtare. Urcăm pe panta unei dune, încălțăminte se afundă în nisipul cald pe care-l pipăim să-i simțim căldura și finețea. Ne gândim cu multă compasiune, la viața sărmanilor oameni care și-au părăsit satele, la cei care-și câștigă atât de greu pâinea sărăcăcioasă. Soarele arde puternic și ne felicităm că am ales trăsura. Popasul este la mijlocul plimbării, așa că ne întoarcem tot pe teren presărat cu dune, cu rare smocuri de iarbă. Avem noroc că nu bate Șiroco, aducătorul de arșiță și nisip fierbinte dinspre deșert, răspunzător de formarea și deplasarea dunelor, unele ca niște mici dealuri. Dacă bătea, cu greu am fi realizat plimbarea, poate înfășurându-ne bine fața și corpul în straie de protecție. Adversarul său, Mistral, aduce sătenilor, ploile necesare pentru a potoli setea acută a pământului. Mulțumim tânărului vizitiu pentru informații, pentru conversația plăcută și coborâm din trásură.

Ne îndreptăm cu autocarul, spre hotelul Tourege. Imediat după cazare, pornim într-o scurtă plimbare. Mai întâi, ne bucură vecinătatea hotelului cu o oază de curmali. Din păcate, toți au fost culeși. Și dacă nu erau, ce folos aveam în afară de privit? Mergem pe strada hotelului trecând pe lângă un parc și clădiri destinate cazărilor și restaurantelor. Vedem câteva cămile care se întorc

acasă, purtate de hățuri de slujitori. Dacă ziua este foarte cald, imediat ce apune soarele, se instalează răcoarea, uneori chiar frigul. Avusesem precauția de a ne lua cu noi niște jachete, așa că seara nu ne gonește în hotel, mai hoinărim pe străzi, mai stăm de vorbă cu localnicii. Unele femei poartă safsari, un fel de cearceaf crem, pus peste hainele obișnuite, ținând cu dinții marginile pentru a avea mâinile libere. Mai aflăm de la localnici că în sezonul rece, îmbracă o pelerină din stofă numită burnus, iar pe cap sesia, un fel de pălărie. Turismul, plimbările cu atelaje sau cămile au dat de lucru oamenilor din Douz și din satele vecine. Apusul incendiază cerul pentru puține minute, pentru că soarele dispare brusc și întunericul îi ia locul. Nici nu n-am avut timp să-l admirăm.

O ALTĂ ZI ÎNCĂRCATĂ DE SATISFAȚII TURISTICE

A doua zi începe cu micul dejun tot în sistemul bufetului suedez. După ce ne vede pe toți în autocar, deși este doar ora 6, Ana-Maria ne informează:

— Sper că v-a plăcut ziua de ieri. Și astăzi, veți avea parte de bucurii... turistice. Ne îndreptăm spre orașul Kebili, de unde începe traversarea Lacului Chott El Jerid, pe o șosea realizată în 1980. Până la terminarea ei, trebuia ocolit lacul și nu e mic, are o suprafață de 5400 km p. El are o particularitate aparte. Este rămășița unui fund de mare. Pe alocuri, apa s-a evaporat la suprafață, și sub crusta de nisip și sare, este totuși apă, un pericol pentru cine ar dori să-l treacă. Veți vedea mașini care au depășit marginea șoselei și pojghița de nisip s-a prăbușit, ele scufundându-se în apă. Șoseaua de 94 km este construită pe cioburi de sticlă și balast stâncos. Ca să vă convingeți de cele spuse, vom face un popas.

Privirile alergaseră pe întinderea lacului care are numeroase petice albe, locuri de unde apa se evaporase și-i luase loc, sarea. Ca la orice popas, negustorii își etalează marfa. De data aceasta, grămezi cu trandafiri de Sahara, cu geode din crisatal de stâncă sau ametist, curmale deshidrate naturale, deci păstrându-și culoarea chihlimbarie și un gust mai bun, obiecte specifice din artizanatul local. Cumpărăm curmale și geode. Pe marginea șoselei, grămezi mari de sare adunată din zonele secate prin evaporarea apei. Drumul continuă să traverseze lacul sărat sau de sare și ajungem în Oaza Degache. O traversăm. Ne minunăm de verdele copleșitor de frumos în mijlocul deșertului. Casele modeste, de forme cubice, au acoperișurile plane. Ghida ne propune altă plimbare, de data aceasta cu mașini de teren. Drumul străbate o parte din deșert, apoi facem un popas și Ana-Maria ne lămurește:

— Veți vedea un platou de filmare cu locuințe și nave care au constituit decorurile pentru filmul „Războiul stelelor”. Tot în aceste locuri s-a turnat și filmul „Pacientul englez”.

Coborâm plini de interes, nimeni nu mai fusese vreodată pe un platou de filmare. Niște mici construcții, cu acoperișuri boltite par a fi casele așa-zișilor extraterestri din film. Câteva machete de

rachete, confecționate din lemn vopsit în argintiu, numai de 3-4 m înălțime au produs efect real asupra privitorilor filmului. Facem fotografiile lângă rachetele-machete, cercetăm interioarele locuințelor. N-a mai rămas nimeni în ele! glumește cineva după ce iese dintr-una. Mulțumiți de cele văzute, ne întoarcem la mașini, apoi la autocarul care ne așteptase cuminte, gata să pornească iar la drum.

Autocarul gonește spre altă oază mai renumită numită Chebika. Este o oază de munte, apărută în jurul unor puternice izvoare. La poala muntelui, sunt câteva locuințe, un complex comercial, cu restaurant și magazine. Ne ia în primire un ghid care ne va conduce în munte să ne putem bucura de frumusețea oazei montane despre a cărei existență nu aveam habar. E rugat să meargă încet deoarece urcușul nu este tocmai ușor.

— Trecerea printre cele două stânci apropiate. Se numește Poarta lui Ali Baba, ne spune Ahmed, tânărul ghid. Priviți în dreapta canionul săpat de râu printre pereții abrupti ai stâncilor, acoperiți totuși de palmieri. Vă invit să admirați formele ciudate ale rocilor, dar și sculptura reprezentând o gazelă.

Traversăm un pârâu cu apă puțină, pe un podeț de lemn. Căldura este mare, nu s-ar zice că suntem la munte. Uitasem pălăria în autocar și-mi acopăr capul cu o eșarfă. Crezusem că la munte, este mai răcoare. Nu mă satur privind peisajul inedit, munte și palmieri. Ajungând aproape de vârful muntelui, poteca începe să coboare pe marginea unei văi săpată de un torent poate vijelios în timpul sezonului ploios. Coborâm la unul dintre izvoarele oazei, dar privirile alunecă avide pe crestele golașe sau pantele încărcate de smaraldul vegetației luxuriante. Mai mult din pricina căldurii decât de urcuș, eram obosiți. Micul popas este benefic. Un bazinaș primește apa din firicele de izvoare aflate în jur. Ele se strecoară vioaie pe sub vegetație, dezgolește rocile de calcar, zâmbind alb la soare, și ajunge în bazinul natural de formă neregulată. Ne așezăm pe vine, încercăm apa cu mâna, este călduță. Vrem să-i aflăm gustul. E bună, dar păcat că e caldă. Locul pare un paradis vegetal, plante numeroase se întrec a împodobi stâncile. Poteca urmează firul apei care-și aruncă undele de pe o stâncă nu foarte înaltă. Cascada deși mică, ne îndeamnă s-o fotografiem.

— Mai sunt și alte oaze montane în apropiere? întreb eu.

— Nu la mare depărtare, se află Oaza Tamerza. Sper că v-a plăcut aceasta, adaugă Ahmed și veți păstra în suflet, frumusețile noastre.

— Este cu adevărat un loc superb și inedit. La noi, când peste tot e cald, la munte avem parte de răcoare. Aici.. te coci chiar dacă oaza e la munte.

Ne luăm rămas bun de la ghid, ne întâlnim cu cei care nu s-au încumetat să urce, bem o cafea și un pahar cu apă și pornim iar la drum spre.

— Vă obeserv chipurile, surâde Ana-Maria. Sunteți mulțumiți de cele admirate. Urmează o altă călătorie cu jeep-urile care vă va oferi adrenalină pentru multă vreme. Ne vom grupa câte 7-8 persoane să străbatem o porțiune de deșert. Autocarul va ocoli și ne aștepta la finele plimbării.

Ne îmbarcăm în mașini puternice de teren, cu șoferi îmbrăcați în gealaba, cu capul învelit